

Μ.Γ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ
ΗΡΟΔΟΤΟΥ 17, ΚΟΛΩΝΑΚΙ
Τ.Κ. 10674
Τηλ: 210-7228055
e-mail: m.panagopoulou@mplawoffice.gr
www.mplawoffice.gr

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟ 2367/2021
ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΠΤΑΜΕΛΟΥΣ ΣΥΝΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΤΕ-ΑΔΕΙΕΣ
ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΝΕΟΔΙΟΡΙΣΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

I. ΤΙ ΕΚΡΙΝΕ Η ΣΤΕ 2367/2021.

1. Με την με αρ.2367/2021 απόφαση της 7μελούς Συνθέσεως του Γ΄ Τμήματος ακυρώθηκε η με αρ.108357/Ε3/21.08.2020 εγκύκλιος της Προϊσταμένης της Γενικής Διεύθυνσης Εκπαιδευτικού Προσωπικού ΠΕ & ΔΕ του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων σε σχέση με τις άδειες ανατροφής νεοδιόριστων εκπαιδευτικών. Κρίθηκε ειδικότερα ότι η ως άνω «εγκύκλιος» δεν αποτελεί εγκύκλιο καθότι δεν αποδίδει ισχύον δίκαιο, **αλλά εισάγει νέες ρυθμίσεις κανονιστικού περιεχομένου αντίθετες προς τις ισχύουσες διατάξεις και ότι στερείται νομοθετικού ερείσματος.**

2. Η δικαστική ακύρωση της «εγκυκλίου» έγινε για τυπικό λόγο, ήτοι με το δεδομένο ότι συνιστά κανονιστική απόφαση της διοικήσεως και όχι γνήσια εγκύκλιο, έπρεπε να λάβει χώρα δημοσίευσή της στο ΦΕΚ.

3. Παρά ταύτα το Δικαστήριο **έκρινε ρητά την ουσία της υποθέσεως, δικαιώνοντας τους νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς, αφού θεώρησε ότι η εγκύκλιος εισάγει «νέες ρυθμίσεις κανονιστικού περιεχομένου αντίθετες προς ισχύουσες διατάξεις» και ότι «στερείται νομοθετικού ερείσματος».** Ειδικότερα, το Δικαστήριο στην σκέψη 10 της αποφάσεώς του έκρινε επί λέξει τα εξής:

«Επειδή, σύμφωνα με τις προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου 53 παρ.2 του ν.2721/1999 γονέας εκπαιδευτικός δικαιούται να λάβει για την ανατροφή του τέκνου του τις προβλεπόμενες για το σκοπό αυτό διευκολύνσεις, δηλαδή μειωμένο διδακτικό ωράριο και απαλλαγή από πρόσθετες υπηρεσίες, ή, εναλλακτικώς, την κατ'άρθρο 35 παρ.2 του ν.3528/2007 ειδική άδεια ανατροφής με αποδοχές, χρονικής διάρκειας εννέα (9) μηνών (και πάντως, μέχρι να συμπληρώσει το τέκνο το απώτατο ηλικιακό όριο των τεσσάρων ετών). Για την χορήγηση εξάλλου της άδειας αυτής τίθενται ως μόνες προϋποθέσεις αφενός

ότι το τέκνο δεν έχει συμπληρώσει κατά τον χρόνο υποβολής της σχετικής αίτησης το τέταρτο έτος της ηλικίας του και αφετέρου ότι δεν έχει γίνει χρήση, για την ανατροφή του ίδιου τέκνου, των εναλλακτικώς προβλεπόμενων διευκολύνσεων. **Επομένως εκπαιδευτικός με τέκνο μικρότερο των δύο ετών κατά τον διορισμό του μπορεί να επιλέξει, βάσει των ιδιαίτερων οικογενειακών αναγκών του, είτε την παροχή εργασίας με μειωμένο ωράριο μέχρι να συμπληρώσει το τέκνο του την ηλικία των δύο ετών, είτε την λήψη εννεάμηνης άδειας ανατροφής. Αντιστοίχως, εκπαιδευτικός με τέκνο μεγαλύτερο των δύο ετών κατά τον χρόνο του διορισμού του δεν δικαιούται μεν μειωμένο ωράριο για την ανατροφή του, μπορεί όμως να λάβει για τον ίδιο σκοπό ειδική άδεια διάρκειας εννέα (9) μηνών (ή μέχρι την συμπλήρωση από το τέκνο της ηλικίας των τεσσάρων ετών, αν υπολείπεται των εννέα μηνών ο χρόνος που απομένει μέχρι το ηλικιακό αυτό όριο).** Η αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή, η οποία θα εξαρτούσε τη λήψη της ειδικής άδειας ανατροφής με αποδοχές από τη θεμελίωση δικαιώματος μειωμένου ωραρίου, με συνέπεια γονέας εκπαιδευτικός να μην δικαιούται άδεια για την ανατροφή τέκνου μεγαλύτερου των δύο ετών κατά τον χρόνο διορισμού του ή να λαμβάνει άδεια αναλογικώς μειωμένη για τέκνο μικρότερο των δύο ετών κατά το χρόνο αυτό, θα οδηγούσε άλλωστε σε καταστρατήγηση των διατάξεων της οδηγίας 2010/18/ΕΕ. Και τούτο διότι, θα εξαρτούσε κατ'ουσίαν τη χορήγηση της προβλεπόμενης εννεάμηνης άδειας από την προϋπόθεση να έχει ο εκπαιδευτικός ήδη διοριστεί κατά το χρόνο γέννησης του τέκνου του, ενώ περαιτέρω, σε περίπτωση γέννησης τέκνου σε χρόνο που απέχει πέραν των δώδεκα μηνών από τον διορισμό, θα κατέληγε στην πραγματικότητα να θέτει ως προϋπόθεση για την πλήρη απόλαυση του δικαιώματος χρόνο απασχόλησης («περίοδο εργασίας» κατά τη διατύπωση της οδηγίας) που υπερβαίνει το επιτρεπόμενο από την οδηγία όριο του ενός έτους (πρβλ. την ως άνω απόφαση του Δ.Ε.Ε. της 25.2.2021, C-1290/2020 Caisse pour l'avenir des enfants, σκ.47)».

4. Συνεπώς ναι μεν η δικαστική ακύρωση της «εγκυκλίου» έγινε λόγω μη δημοσιεύσεώς της στο ΦΕΚ, αλλά στην σκέψη 10 της αποφάσεως 2367/2021. **το Δικαστήριο έκρινε ρητώς ποια είναι τα δικαιώματα των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών σε σχέση με την ανατροφή των τέκνων τους.** Συναφώς, δεν παρίσταται επιτρεπτή η επανέκδοση της εγκυκλίου με το ίδιο περιεχόμενο που έφερε η δικαστικώς ακυρωθείσα, ενώ λόγω του ότι το Δικαστήριο στην σκέψη 11 της αποφάσεώς του, έκρινε ότι η εγκύκλιος «στερείται μάλιστα νομοθετικού ερείσματος», **δεν υπάρχει νομοθετική εξουσιοδότηση προς ρύθμιση ειδικώς για τους νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς του ζητήματος**

ανατροφής των τέκνων τους διαφορετικά από όσα ορίζουν το άρθρο 53 ν.2721/1999, το άρθρο 53 του ν.3528/2009 και η οδηγία 2010/18/ΕΕ.

Δηλαδή δεν παρίσταται επιτρεπτή, η έκδοση της εγκυκλίου υπό την μορφή κανονιστικής απόφασης πλέον που θα δημοσιευθεί κατά τα δικαστικώς κριθέντα στο ΦΕΚ, **αφού η ουσία των ρυθμίσεων που περιελάμβανε η με αρ.108357/Ε3/21.08.2020 εγκύκλιος της Προϊσταμένης της Γενικής Διεύθυνσης Εκπαιδευτικού Προσωπικού ΠΕ & ΔΕ του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων κρίθηκαν αντίθετες στο ισχύον δίκαιο στην σκέψη 10 της ΣΤΕ 2367/2021 και ομοίως κρίθηκε ότι η εγκύκλιος στερείται νομοθετικού ερείσματος.**

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΣΤΕ 2367/2021.

1. Το Υπουργείο Παιδείας συμμορφούμενο στην απόφαση του ΣΤΕ οφείλει να θεωρήσει αναδρομικώς άκυρη την με αρ.108357/Ε3/21.08.2020 «εγκύκλιο», αφού τούτη ακυρώθηκε αναδρομικώς από το ΣΤΕ από τότε που ίσχυσε, ήτοι από τις 21.08.2020. **Η δικαστική ακύρωση της εγκυκλίου καθιστά ανακλητέες καταρχήν όσες πράξεις εξεδόθησαν από τις αρμόδιες Διευθύνσεις Εκπαιδεύσεως με έρεισμα την ακυρωθείσα εγκύκλιο και για το μέλλον υποχρεωτική την χορήγηση αδειών ανατροφής σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασης.**

2. Εάν το Υπουργείο Παιδείας αδρανήσει και δεν δώσει εντολή να ανακληθούν αυτεπάγγελτα όσες πράξεις εξεδόθησαν με βάση την ακυρωθείσα εγκύκλιο και οι οποίες τυγχάνουν αντίθετες στα όσα κρίθηκαν από το ΣΤΕ παρατηρούνται τα εξής (με την επιφύλαξη υιοθέτησης από πλευράς Υπουργείου άλλης οριζόντιας λύσης, της οποίας θα αξιολογηθεί η νομιμότητα εφόσον ακολουθήσει):

α) Για όσους έχουν ήδη προσβάλει τις σχετικές απορριπτικές των αιτημάτων τους αποφάσεις των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης ή τις αποφάσεις που αντιστοίχως περιέστειλαν το διάστημα της αδειάς τους, μπορούν να υποβάλουν άμεσα αίτηση ανάκλησης τούτων στις αρμόδιες Διευθύνσεις Εκπαιδεύσεως. Εάν δεν ικανοποιηθούν διοικητικώς ή οι Διευθύνσεις Εκπαίδευσης σιωπήσουν, τούτες θα ακυρωθούν δικαστικώς πλέον, εφόσον έχουν προσφύγει στα αρμόδια Διοικητικά Εφετεία. **Άρα τα κατά τόπον Διοικητικά Εφετεία θα ακυρώσουν τις ατομικές πράξεις περιστολής χρόνου αδειάς ή απορρίψεως αιτημάτων αδειάς ανατροφής εκ μέρους των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης αντιστοίχως.**

β) Για όσους δεν προσέφυγαν δικαστικώς εντός 60 ημερών από όταν έλαβαν την απάντηση των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης στο αίτημά τους για χορήγηση αδειάς, **θα πρέπει να κάνουν αίτηση και να ζητήσουν από τις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης την ανάκληση των οικείων πράξεων**. Σε περίπτωση παρόδου απράκτου τριμήνου από την υποβολή της αίτησής τους, δηλαδή αν αδρανήσει και σιωπήσει η αρμόδια Διεύθυνση Εκπαιδεύσεως στο αίτημά τους, έχουν πλέον την δυνατότητα να προσφύγουν δικαστικώς κατά της σιωπηρής απόρριψης του αιτήματός τους ενώπιον του κατά τόπον αρμόδιου Διοικητικού Εφετείου¹. **Κατά τούτο η δικαστική οδός και στην περίπτωση αυτή αποτελεί διαθέσιμη δικονομική διέξοδο για λήψη του υπολειπόμενου της αδειάς τους, ούσας αδιάφορης πλέον της ηλικίας των τέκνων τους, λόγω του αναδρομικού αποτελέσματος της δικαστικής ακύρωσης της «εγκυκλίου» από το ΣΤΕ.**

γ) Για όσους δεν έχουν αιτηθεί άδεια ανατροφής μέχρι και σήμερα, θα πράξουν τούτο με επίκληση της ΣΤΕ 2367/2021 και των πάγιων διατάξεων που εφαρμόζονται και για τους εκπαιδευτικούς, όπως αναγνώρισε η απόφαση (το άρθρο 53 ν.2721/1999, το άρθρο 53 του ν.3528/2009 και την οδηγία 2010/18/ΕΕ). Δηλαδή εκπαιδευτικός με τέκνο μικρότερο των δύο ετών κατά τον διορισμό του μπορεί να ζητήσει είτε την παροχή εργασίας με μειωμένο ωράριο μέχρι να συμπληρώσει το τέκνο του την ηλικία των δύο ετών, είτε την λήψη εννεάμηνης άδειας ανατροφής και αντιστοίχως, εκπαιδευτικός με τέκνο μεγαλύτερο των δύο ετών κατά τον χρόνο του διορισμού του δεν δικαιούται μεν μειωμένο ωράριο για την ανατροφή του, μπορεί όμως να ζητήσει για τον ίδιο σκοπό ειδική άδεια διάρκειας εννέα (9) μηνών (ή μέχρι την συμπλήρωση από το τέκνο της ηλικίας των τεσσάρων ετών, αν υπολείπεται των εννέα μηνών ο χρόνος που απομένει μέχρι το ηλικιακό αυτό όριο). **Εάν δεν ικανοποιηθεί για οιονδήποτε λόγο το αίτημά του από την οικεία Διεύθυνση Εκπαιδεύσεως, πάλι η δικαστική προσβολή της σιωπηρής (μετά πάροδο τριμήνου) ή ρητής απόρριψης του αιτήματός του παραμένει ως διαθέσιμη λύση.**

δ) Διεκδίκηση αποζημίωσης με έγερση αγωγής για όσους έλαβαν στο χρόνο ισχύος της «εγκυκλίου» μειωμένη άδεια ή τους απερρίφθη το οικείο αίτημά τους, είναι νομικά δυνατή, τόσο για την ηθική βλάβη που υπέστησαν (αβεβαιότητα,

---

¹ Το αίτημα θα δομηθεί στην βάση της πάγιας νομολογίας του ΣΤΕ περί των ομοίων πράξεων. Βλ. αντί πολλών ΣΤΕ 226/2020, 2722/2018 σύμφωνα με τις οποίες σε περίπτωση δικαστικής ακύρωσης που εχώρησε λόγω του ότι κανονιστική πράξη στερείται νομοθετικού ερείσματος ανακύπτει υποχρέωση της διοίκησης προς εξέταση υποβαλλόμενου αιτήματος ανάκλησης των ομοίων πράξεων που εξεδόθησαν με έρεισμα την ίδια κανονιστική απόφαση, ως απόρροια του έναντι πάντων ακυρωτικού αποτελέσματος της οικείας δικαστικής απόφασης, των αρχών της χρηστής διοίκησης και του κράτους δικαίου.

ανασφάλεια και ανατροπή του οικογενειακού τους προγραμματισμού) όσο και για την τυχόν υλική βλάβη που υπέστησαν, εφόσον προέβησαν σε έξοδα συνεπεία τούτου (ανάθεση φύλαξης τέκνου σε τρίτο πρόσωπο κ.ο.κ).

Αθήνα, 01.02.2022

ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ - MJuris Oxford
ΗΡΩΔΩΤΟΥ 17/ ΑΘΗΝΑ Τ.Κ. 106 74
ΑΦΜ: 140353663 ΔΟΥ: Δ' ΑΘΗΝΩΝ
Α.Μ. ΔΣΑ: 33498
ΤΗΛ/ΝΑ: 210 7228055 - 6973 006163
e-mail: m.panagopoulou@mplawoffice.gr